Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола. Совет пӧрт. „Ямде лий“ редакций

ШКОЛЛАШТЕ ИСПЫТАНИЙ

„Отлично“ ден „хорошо“ отметкына родинылан эн шерге пӧлек!

Мемнан классыште чылаже 35 тунемше улыт. Ме чыланат тыршен тунемына, садланак мемнан классыште шенгелан кодшо ик тат уке. Мемнам Мария Федоровна Никитина туныкта, ме тудым пеш пагалена, чыла ойжым колыштына, шӱдымыжым шуктена. Садлан тудат мемнам йӧрата, пагала. Мыланна кажне кечын у деч у шинчымашым пуа.

Ме але тений первый гана выпускной испытанийым сдатлышна. Мемнан классыште кум предмет— руш йылме письменный, арифметика письменный адак география дене устный испытаний лийын.

Испытанийлан ме чыланат сайын ямдылалтын улына. Тиде тышеч коеш: руш йылме дене письменный испытанийыште ик тунемше веле „посредственно“ сдатлен, молышт чыланат „отлично“ да „хорошо“ отметкым налыныт. Арифметика дене 20 „отлично“, 9 „хорошо“, 6 „посредственно“. География дене 21 „отлично“, 10 „хорошо“, 4 „посредственно“ лийын. Маркова Тамара, Шубина Эра, Никулина Тамара, Коровин Гена, Барабанов Вена, Краснова Клара да моло-шамычат испытанийыште чыла предмет денат „отлично“ отметкым налыныт.

Мемнан „отлично“ ден „хорошо“ отметкына родинылан да великий Сталинлан эн шерге пӧлек!

Отличник-шамыч:

Бахтин Толя,
Маркова Тамара,
Кириллов Гена,
Полысалова Лида.

Йошкар-Ола,
1-ше номеран начальный школа,
4-ше „Б“ класс.

Музыкальный школыш тунемаш коштшо отличник-шамыч (шола гыч): Миловидова Тая, Колпиков Алик, Ермолова М., Калина Вероника, Миловидова Феня, Васильева Соня да Смирнов Юра. Фото С. Чуршуковын.

Ваш-ваш полшымаш сай результатым пуыш

Мый испытанийлан Тая Вершинина, Соня Шушалыкова йолташем-шамыч дене пырля ямдылалтын улына. Эн ончыч теле гоч мом тунеммынам повторитленна, а варажым ваш-ваш йодышым пуэденна да отвечатлена ыле. Тыге йодыштмаш кугу пайдам пуыш. Тидыже испытаний годым пеш раш пале лие. Кызыт ме испытанийыште чыла йодыш-шамычлан волноватлыде отвечатлена.

Мемнан классыште эн ондак географий дене испытаний лие. Кокымшо испытаний алгебра дене лийын. Нине предмет-шамыч дене ме кумытынат „отлично“ отметкым налын улына.

Некрасова Вера.
Йошкар-Ола, 9 номеран школа, 6-шо „А“ класс.

Шыже испытанийлан кодын

Кугу-Чигаш неполный средний школын 4-ше классыште тунемше Калинин Александр теле мучко ӧрканен тунемын: уроклан ок ямдылалт, мӧнгӧ пумо пашам огеш ышт ыле. Адак утларакшым арифметика урокышто туныктышын умылтарымыжым колыштын огыл. Вес паша дене заниматлен. Садлан тудо испытанийыштат арифметика дене „плохо“ отметкым нале. Александр ӧрканен тунеммыжлан лийын, шыже испытанийлан кодо.

Сима.

Йошкар-Ола район.

Мутнам шуктышна

Ме Полысалова Лида дене соревноватлен тунемын улына. Лида чыла чырыкыштат „отлично“ отметка дене тунемын, а мый „хорошо“ отметка дене тунемынам. Тудо отличница, мый ударница улам.

Ме испытанийланат Лида дене коктын ямдылалтын улына. 3-шо чырыкым тунем пытарышна да проверочный испытанийыште „хорошо“ да „отлично“ отметка дене сдатлашлан сайын ямдылалташ мутым пуышна.

Мутнам шуктышна, испытанийыште ик „посредственно“ отметкымат налын огынал, чыла „отлично“ да „хорошо“ веле улыт.

Бажнина Люся.
Йошкар-Ола,
1-ше номеран школа,
4-ше класс.

Испытанийын пытартыш кечыже

25-ше майыште мемнан класс испытанийым география дене сдатлыш. Мый географий дене испытанийым пеш вучышым.

25 май. 9 час жап. Звонок шергылте. Мемнан классыште география дене испытаний тӱҥале. Ик мыняр йоча-шамыч деч йодыштмек, Мария Федоровна мыйымат ончыл партышке лекташ шӱдыш. Мыят билетым лектын нальым. Икташ кок-кум минут гыч тайгасе растительный мир нерген да животный мир нерген, адак Кольский полуостровышто мом лукмо нерген раш каласен пуышым. Каспийский теҥыз ден Шем теҥызыш могай эҥер-шамычын йоген пурымыштым картыште ончыктышым. Тыге мый кумышо предмет денат испытанийым отлично сдатлышым.

Шубина Эра.
Йошкар-Ола, 1-ше номеран начальный школа, 4-ше класс.

„Отлично“ отметкым нальым

Мый музыкым пеш йӧратем, садлан тунеммем годым музыклан жапым ойыренам. Вет сай музыкант лияшлан пеш шуко заниматлаш кӱлеш. Мый детский музыкальный школышко кодшо тунемме ийыште тунемаш пуренам. Мый ик ийыште ятыр ончык каенам. Тиде специальность дене эре „отлично“ отметка дене тунемынам, испытанийыштат „отлично“ отметкым налынам.

Мый эше 5-ше номеран школын 3-шо классыштыже тунемам. Туштат мый отличница улам. Кызыт 4-ше классыш „отлично“ отметка дене вонченам.

Вероника Калина.
Йошкар-Ола детский музыкальный школышто тунемше.

Детский музыкальный школышто тунемше Вероника Калина „роялым шокта.

Фото С. Чуршуковын.

Медведево средний школын (Йошкар-Ола район) 6-шо классыште проверочный испытаний. Снимкыште: Анатолий Токарев руш йылме дене отвечатла.

Фото А. Овечкинын.

Социалистический Труд Герой-шамычлан ешартыш отличий знак-шамыч нерген

СССР Верховный Совет Президиумын Указше

Социалистический Труд Герой звание нерген действоватлыше Положенийым ешарыме да развиватлыме шот дене, Социалистический Труд Герой званийым удостоитлалтше граждан - шамычым поснак отличатлышаш верч:

1. „Серп и Молот“ шӧртньӧ медальым учредитлаш. Тудо вич мучашан звезда форман, покшелныже сорла ден чӧгытан, вес могырешыже „Герой Социалистического Труда“ манын возыман лиеш.

2. „Серп и Молот“ шӧртньӧ медаль дене Социалистический Труд Герой-шамыч награждатлалтыт.

3. „Серп и Молот“ шӧртньӧ медаль Социалистический Труд Геройлан ик жапыштак Ленин орден дене да СССР Верховный Совет Президиумын Грамотыжо дене вручатлалтеш.

4. „Серп и Молот“ шӧртньӧ медальын сӱретшым да тудын описанийжым утвердитлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиум Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1940 ий 22 май.

49

ЗАПАДНЫЙ ЕВРОПЫШТО САР

Германский армий кок арня жапыште кугу сеҥымаш-шамычыш шуын. Голландийын да Бельгийын кугу ужашыжым налын, немец-шамыч северный Францийыш пуреныт, да Амьен ден Аббвиль дек сеҥен лектыныт, тыге союзник-шамычын вийыштгым шалатеныт.

21 майыште германский бронетанковый часть-шамыч моторизованный пехота полшымо дене противникын фронтшым эше ятыр пунктлаште кӱрлын да Амьен ден Аббвильым руалтен налыныт. Тыге Францийым Англия дене ушен шогышо Ла-Манш проливыш шумо.

23 майыште ончыл германский часть-шамыч Франция ден Бельгийым Англия дене ушен шогышо Па-де-Калэ проливын побережьешкыже лектыныт, да Булонь олам налшаш верч кучедалыт. Пытартыш увертарымаш почеш, германский войска-шамыч Булоньым налыныт.

23 майыште германский дивизий-шамыч Шельда эҥерыште противникын укрепленный позицийже-шамычым сеҥен лектыныт да Лис эҥерын западный серышкыже шумеш ончык каеныт. Германский броневой вий-шамыч Ла-Манш французский портла дек лишемыныт.

Сучжоушто йоча-шамычым ужалат

„Цзунмейжибао“ китайский газета Сучжоушто японский монах-шамычын 5 ияш гыч 10 ияш марте 300 китайский йоча-шамычым оксала налмышт нерген воза.

Монах-шамыч кажне йочалан 20 китайский долларым тӱленыт. Ола деч тораштак огыл, японский монах-шамычын йоча-шамычым наледыме конторышт уло.

Японский монах-шамычын китайский йоча-шамычым молан налмышт да нуным кушко колтымышт палле огыл.

Италийыште школа-шамычым петырат

Италийысе просвещений министерство школа-шамычым 31 майыште петырыме нерген распоряжений пуэн. Ончыч школа-шамыч 30 июнь марте пашам ыштат улмаш.

Калык герой

Тойво Антикайнен—гражданский сар ийлаште интернациональный школышто тунемше курсант-шамычын легендарный лыжный походыштын руководительже. Тудым Карело-Финский ССР деч СССР Верховный Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлыме.

Антикайнен йолташ 8 ияшак революционный пашам тӱҥалын. 9 ияшак пашам ыштен, шкаланже кочкаш ситыше оксам лукташыже логалын. 8 ияш социалистический организацийыш пура.

Антикайненым 1934 ий ноябрьыште арестоватлат да кок гана судитлат. Икганаже 8 ийлан тюрьмаш петыраш ыштат, кокымшо процессыште прокурор Антикайненым казнитлаш требоватлен. Но варажым казньым курымешлан каторжный тюрьмаш колтымо дене вашталтат.

Шукерте огыл тудо тюрьма гыч утаралтын. Кызыт тудо СССР-ыште.

Советский Союзын 22 у геройжо-шамыч

Финский белогвардейшина ваштареш кучедалме фронтышто Командованийын боевой заданийже-шамычым образцово шуктымылан да тидын годым ончыктымо отвага ден геройствылан Ленин орден ден „Золотая Звезда“ медальым вручитлен 22 еҥлан Советский Союз Герой званийым присвоитлаш СССР Верховный Совет Президиум Указым луктын.

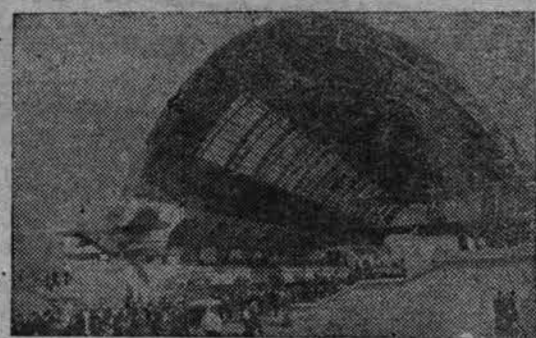
Йошкар Армийын начальствующий составшым да красноармеец-шамычым наградитлымаш

Финский белогвардейшина ваштареш кучедалме фронтышто Командованийын боевой заданийже-шамычым образцово шуктымылан да тидын годым ончыктымо доблесть ден мужествылан СССР Верховный Совет Президиум тений 21 майысе Указше дене Йошкар Армийын начальствующий ден красноармейский составшым 2 507 еҥым наградитлен. Ленин орден дене—356 еҥым, „Красная Звезда“ орден дене—469 еҥым, „За отвагу“ медаль дене—935 еҥым, „За боевые заслуги“ медаль дене—734 еҥым.

Карело-финский ССР-ыште избирательный кампаний

Карело-Финский ССР-ыште кандидат ден избиратель-шамычын вашлиймашышт эртаралтыт. Олонец районный центрыште СССР Верховный совет Национальность-шамыч Совет депутатыш кандидат, партий Олонецкий райком секретарь А. Д. Богданов йолташ дене да Карело-Финский ССР Верховный Совет депутатыш кандидат, республикыште Папанин лӱмеш передовой колхозын председательже А. Е. Назарова йолташ дене избиратель-шамычын вашлиймашышт лийын. 1200 избиратель-шамыч лийыныт.

Назарова ден Богданова йолташ-шамыч нунылан доверийым ыштымылан избиратель-шамычлан таум ыштеныт да, Ленин—Сталин партийын пашаже верч кучедалмашлан чыла шкенан вийнам пуэна манын, каласеныт.

Всесоюзный ял озанлык выставкыште.
Снимкыште: Механизаций павильон.

Советский Союз Герой капитан М. Т. Трусов.

Коля Крюков кок всесоюзный рекордым установитлен

Шукерте огыл минскысе Йошкар Армий пӧртын бассейныштыже кугу пайрем лийын. Пайремыште школьник Коля Крюков кок всесоюзный рекордым установитлен. Тудо 100 метрым кроль дене 1 минутат 04,2 секунд жап ийын каен.

Парашютный кружок

Комеров оласе пионерский клубышто (Новосибирский область) кугурак йоча-шамычлан парашютный кружокым организоватлыме. Кружокышто 70 еҥ заниматлат.

Кумышо пятилеткыште мо ышталтеш

„Волга Каспийский теҥызыш йога...“ Тидым эн начаран тунемше йочат сайын пала.

Советский Союзын европейский ужашысе эн кугу судоходный эҥерже ерышке йога, а тудо нимогай вес теҥыз денат ушнен ок шого, тушеч мировой океанышке лекташ ок лий. Эше пеш ожнак еҥ-шамыч Волган тыге йогымашыже йӧнан огыл, садлан лийын природын тыгай йоҥылышыжым кузе гынат тӧрлаташ йӧным кычалыныт.

Волган Дон деке эн лишыл улмыжым еҥ-шамыч XIV курымыштак валеныт. Европысо купеч-шамыч шке сатуштым Индий, Персий да Аравий гыч Каспийский теҥыз гоч Астраханьыш шупшыктеныт, а варажым Волга мучко Дубовка марте (Сталинград деч изиш кӱшнырак) кӱшкӧ кӱзеныт. Тушечын не э судно-шамычым нангаяш куштылго лийже манын, нуно пу рельсым ыштеныт.

Европейский купеч-шамыч Дон мучко ӱлыкыла воленыт да шке корабльыштым Азовский теҥызышке, варажым Шем теҥызышке луктыныт.

Донской казак-шамычат, купеч-шамыч семынак ыштеныт. Дубовка деч изиш кӱшкырак, кызытсе Камышин ола лишне Волгашке изи эҥер—Камышенка йоген пура. Тиде эҥер дене кӱшкыла кӱзаш гын, Донын притокышкыжо—Иловль эҥер марте кукшу млавде дене судам 4—5 километрым гына нангаяш кӱлеш. Теве тиде корно дене казак-шамыч шкеныштын куштылго судно-шамычыштым Дон гыч Волгашке да мӧҥгешла коштыктеныт.

XVII курым мучаште Петр I руш кугыжа тиде вереш каналым ышташ да вӱд дене кок кугу эҥер-шамычым: Волгам да Доным ушаш решитлен. Но тиде паша ышталт шукталтын огыл.

Тудо жап гыч ала мыняр шӱдӧ ий эртен гынат, Волга ден Доным ушаш шонымашым шукташ лийын огыл. Кугыжан Российын правительствыже тыгай нелэ да шергын шогышо строительствым тӱҥалын кертын огыл.

Кызыт мемнан эл Волга ден Дон коклаште судоходный канал укелан лийын, шуко веҥлыкым чыта. Грузым вик вӱд корно дене колтылмо олмеш, тудым кӱртньӧ корно дене шупшыкташ кӱлеш, але шуко пачаш поезд гыч ястарен пароходыш опташ, адак тушеч мӧҥгеш ястараш кӱлеш. Тыге ыштылме кугу эҥгекым конда.

Мутлан, шӱйым налына. Мемнан всесоюзный кочегарка—Донбасс гыч тудым СССР-ын север велышкыжат, восток велышкыжат кӱртньӧ корно дене шупшыктат. А Волга да тудын притокшо тиде шӱйым союзын чыла европейский ужашышкыже вӱд дене шупшыктен кертеш ыле. А тидланже Донбасс гыч Волгышко вӱд корным ышташ кӱлеш. Мутлан, чодра шупшыктымашым налаш. Кызыт чодрам Волга дене ӱлыкӧ—Сталинградыш шумеш колтат. Тушечын ик мыняр чодражым Украинышке, Донбассышке колтат, тушто чодра угольный шахтыште мланде йымалсе коридорым чоткыдемдашлан кӱлеш. Садланак Сталинградыште чодрам вӱд гыч луктын поездышке оптымек, Донбассышке колташ логалеш. Если канал лиеш ыле гын, чодрам вӱд дене вигак Донбассыш колташ лиеш ыле. Тыге мемнан эл оксам миллион теҥге дене калык озанлыкын моло кӱлешыжлан экономитла ыле.

Тидлан лийын, Всесоюзный коммунистический партийын XVIII съездше кумышо пятилеткыште Волга ден Доным ушашлан строительствым тӱҥалаш решенийым луктын.

Сталинград деч изиш ӱлнырак, Волга серыште Красноармейск ола уло. Тыште каналышке пурмо вер лиеш.

Но Донын йоген каймыжым кузе вес велыш савыраш?

Тидлан Дон гоч кугу плотина ышталтеш. Тудын петыралт шумекыже Донышто вӱд ешаралташ тӱҥалеш. Кугу водохранилище лиеш, тышечын ик мыняр вӱдшӧ канал дене Волгышко колталтеш.

Канал Волжский склон деке Волга вӱд деч ятырлан кӱкшӱн мия. Если донской вӱдым канал гыч вигак Волгыш колташ гын, 70—80 метр кӱкшытан, пеш кугу водопад лиеш ыле. Но судно-шамыч водопад гоч каен огыт керт. Садлан в о л ж с к и й склоныштo шлюз ышталтеш, тиде шлюзын полшымыжо дене судно-шамыч канал мучко эркын волаш да эркын кӱзаш тӱҥалыт.

Донецкий вӱд тынар метр кӱкшыт гыч ӱлыкӧ волымыжо дене пеш кугу энергийым пуэн кертеш. Тиде энергий арам ок лий. Тудым электростанций-шамыч использоватлаш тӱҥалыт. Ик электростанций волжский склонышто, весым—донецкий плотина деран ышташ проектироватлыме. Нуно эллан миллиард киловат-час электрический энергийым пуат.

Плотина Доным кӱшкӧ, торашке шумеш судоходныйым ышта, ончыкыжо реконструкцийым ыштымеке, пароход-шамыч Дон мучко Воронежышке шумеш каен кертыт.

Волгын пурла серыштыже, Сталинград ден Каспийский теҥыз коклаште Калмыцкий АССР уло. Тыште йӱр шагал лиеш. Эре кукшу ий шога да урожай лийын ок керт, вольык ашнымашым шараш мешая. А каналым кӱнчен шуктымек, Донын икмыняр вӱдшӧ калмыцкий степьым ороситлаш тӱҥалеш.

Канал эше ик кугу пашам шуктен кертеш. Ученый-шамыч шукертсек Каспийский теҥызын эркын-эркын кошкымыжым, иземын толмыжым паленыт. Тиде морской транспортлан да тугак Каспийын рыбный хозяйствыжлан лӱдмашан. Вет иктаж мыняр жап гыч чыла порт талкаҥгын кертеш, а кол-шамыч тыжечын каен пытат. А Дон гыч Каспийский теҥызыш канал гоч йогышо вӱд тудым эре ешарен шогаш тӱҥалеш, тыге Каспий теҥыз огеш пучо.

М. Райхенберг.

Мемнан творчествына

Шошо эрдене

Шӧртньӧ кече шыргыжалын
Кава помыш гыч лектеш.
Ший йоллажым йыр шаралын
Кумда мландым леведеш.

Шовын шогла оваралын
Эртен кайыш тӱтыра.
Лай мардежше „лыж" пуалын
Тамле пушым йыр шара.

Сад пакчашке кайык толын
Йывыртал мура, чӱчка.
Чевер кече шийла модын
Шошо йолжо ден вӱчка.

Онгыр гае йӱкна дене
Сылне мурым мурена.
Погычалын тӱшка дене
Сылне ер дек волена.

Мемнан мурын сылне семже
Шергылт шога йырым-ваш.
Весела пеш шӱм-кылнаже
Шошо эрден муралташ

Долгов Миклай,

Сотнур средний школа.

Частушка-шамыч

Эрат, касат шӱдыр коеш,
Чолга шӱдыр огыл мо.
Граница гыч письма толын
Изана деч огыл мо.

Йошкар онган кайыкшылан
Ныммым луктын шавышым.
Йӧратыме изаемлан
Письмам возен колтышым.

Ош куэ гай ош капна,
Олма гае чурийна.
Олма гае чурийна,
Орденоносец изана.

Распайкина Феня *поген.*

Волжский район,
Эмеково НСШ,
V класс.

МОГАЕ СӦРАЛЭ ШОШО КЕЧЫЖАТ

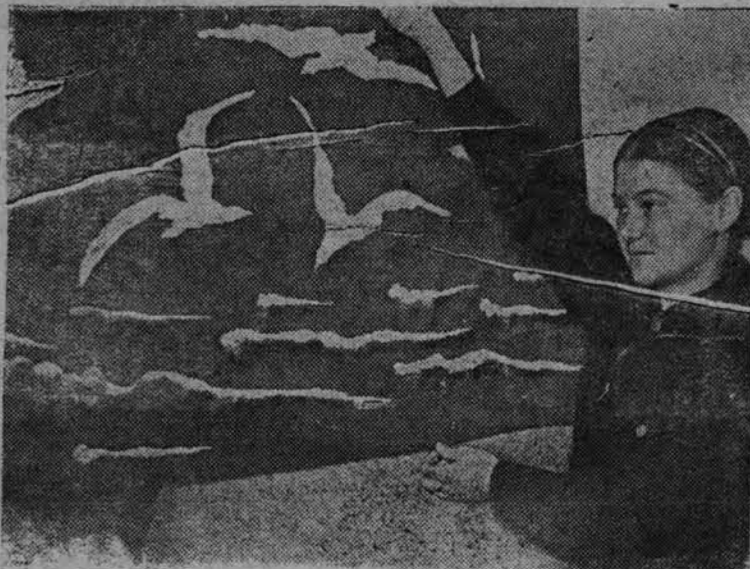
Ош шовыр чийшыла коеш ломберла.
Ужаргын-кандын пеледын олыкла.
А озым пасушто оваралын лойга,
Умыр мардеж ден толкыналтын шога.

Сур турий пеш кӱшкӧ чӱчкалын кӱза,
Сӧралын муралын шулдырлажым рӱза.
Сылнын пеледше садер кӧргыштат
Ныгунамсе деч сылнын кайык-шамыч мурат.

Каваже янда гай,—уке ик пылат,
Ший кечын йолжо мланде ӱмбаке шарла.
Могае сӧралэ шошо кечыжат,
Моткоч куаналын пыртка шӱмемжат!

Фонарев Егор.

Шернур район,
Коклала НСШ,
7-ше класс.

Сокольникова Таня (Йошкар-Ола Пионер пӧрт) „Чайки" панном ыштен. Тиде панножо дене тудо Йошкар-Оласе йоча-шамычын творчествыштым ончыктымашге участвоватлен.

Фото М. Чуршуковын.

Испытанийым отлично сдатлем

Тунеммаште вараш кодын
Коштын омыл нигунам.
Урок годым учитель йодын,—
Сай вашмутым пуэнам.

Ынде тольо сылне шошо,—
Испытаний кечына.
Мемнан уке вараш кодшо,
Ваш полшен тунемына.

Таче кечын мутым луктын
Ӱшан дене каласем:
Тиде шошым испытанийым
Мый отличио вел кучем.

Кудряшов Ваня.

Морко район,
Изикугунур начальный школа.

ВЕСЕЛА КАНЫШ

Сылне кече лектын,
Тӱтыра шула.
Порлат *) гане койын
Ӱжара шарла.

Испытаний эртыш,
Пале лий чыла:
Отлично сдатленыт
Саша, Сакела **).

Похвальный грамотым
Налылден Вася.
Ушым кандарашлан
Лагерыш кая.

Модын-воштыл кайыш
Мӧнгышкыжт чылан.
Сай отметка налмым
Ешыштлан ойлат.

Пиалан йочалык,
Кажнын шӱм чӱчка.
Вӱчка мемнан вачым
Сталин—шӱм ача.

ИЖ-БОЛДИН ВАСЯ.

*) Йошкар ситце.
**) Ӱдыр лӱм.

Башкирский АССР,
Калтаса район,
Кокушкин начальный школа.

Ивук

(Ойлымаш)

— Березин Ивук: — кычкыралме йӱк шоктыш.

— Молан? — кычкыралме велыш вуйым савыралын Ивук йодо.

— Таче звеньевой сбор лиеш, код, — звена вожатый Иванов Алеша каласыш. Ивук галстукшым тӧрлатышат, сбор лийшаш классыш ошкыльо.

Сборышто вожатый „Ямде лий" газета гыч ик школысо пионер-шамычын чома ден презым шефыш налмышт нерген статьям лудын пуыш.

— Меат тыге колхозын чома ден презе - шамычым шефствоватлаш н а л ы н а гын, сай лиеш ыле. Кузе шонеда? — Иванов мутшым кошартыш. Вара Ивук ойлаш мутым нале.

— Мланнат шефствоватлаш тӱналаш кӱлеш. Тыге ме ик могырым колхозлан сайым ыштена, а вес могырым ме изинекак вольыкым ончаш тунемына. Мый эрла гычнак ик презым шефыш налам да шке почешем молымат ӱжам, — Ивук шке шонымыжым ойлен пуыш.

Пионер-шамыч чыланат я чомам, я презым шефыш налаш келшыш.

Ивук мӧнгыжкыжӧ толмек, вигак колхоз правленийыш куржеш. Тушто колхоз председательлан шефствоватлаш шонымыжым каласкален да презе ден чомам йоча-шамычлан шефствоватлаш пуаш йодын. Колхоз председатель Ивукын ойлымыжым куанен вашлийын, чома ден презе-шамычым йоча - шамычлан ончашышт пуаш келшен. Ивук кочкын теммек урокылан ямдылалтынат, йоча-шамыч деке лектын каян. Тудо йоча-шамычлан звеньевой сборышто мом мутланымыштым да колхоз правленийын шефствоватлаш пуаш келшымыжым ойлен. Эрласе кече гычак, чома ден презым шефыш налаш решитленыт.

С. ГАВРИЛОВЫН сӱретше.

* * *

Эрлашыжым, урок деч вара, Ивук ден моло йочашамыч колхоз вӱташ толыныт. Нунын ден пырля колхоз председателят лийын. Кажне тунемшылан чомам, я презым прикрепитлен.

Кумда, волгыдо вӱта. Ушкал, презе-шамыч шогат.

— Мый тиде презым шефствоватлаш тӱналам,— манын изи презым Ивук ончыктыш. Йоча - шамыч тунамак шефыш налме презыштым йытраяш, шераш тӱналыч.

— Эх, тый „Настя", могай чулым улат. Ивук презыжым йытырайшыжла пелештыш.

Ивук тудо кастенак ушкалым кузе ончымо нерген книгам лудаш пиже. Тудо ончычат животноводство нерген книга-шамычым шуко лудеден.

Ивук презым эреак книга почеш ончаш тӱналын. Презе койын виянгын, кушкын. Кажне кечын тудым йытыраен, мушкын, сайын пукшен. Моло йоча-шамычат презыштым йӧратен ончены. Ивук вӱташ пура гын, „Настя" куанышыла коеш да Ивук ончык толын шогалеш.

Чапаев лӱмеш звенасе пионер - шамычын примерышт почеш, школысо ятыр пионер тунемше-шамыч чомам, презым ончаш шефыш налыныт.

* * *

Ынде пионер - шамычын презым, чомам, шефыш налмыштлан кок ият эртен. Пионер - шамычын шефыш налме презышт ден чомашт палаш лийдымын вашталтыныт.

Тиде жапыште Ивукын ончымо „Настя" презыже кугу ушкал лийын. Тудо ик кечыште 10 литр марте шӧрым пуаш тӱҥалын.

Кумышо ийлан „Настя" пеш кугу виян ушкал лийын. Идалыкыште 4000 литр шӧрым пуэн.

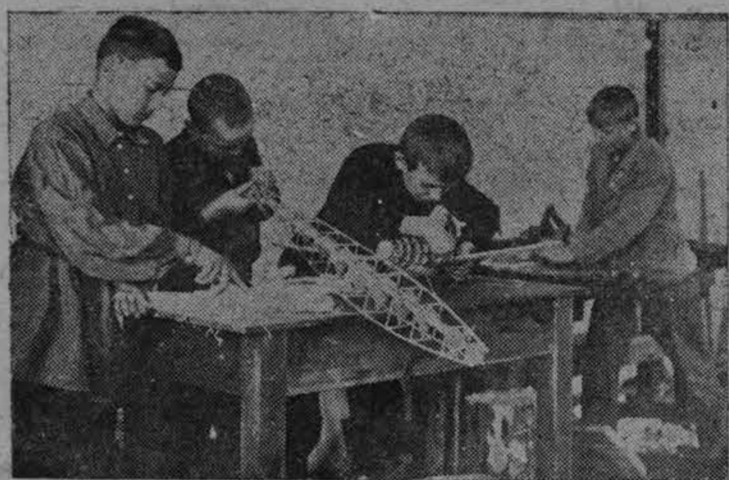
1939 ий, август тылзе лишемын. Тиде тылзыште Москваште Всесоюзный ял озанлык выставка почылтеш.

Ик гана письмоносец Ивуклан газетым пуэн. Ивук выставкыште участвоватлышаш еҥ - шамыч спискым лудын лекшыжла теве мом ужын:

„Большевик" колхозын юный животноводшо „Настя" ушкалым ончен куштышо пионер Березин Ивук Всесоюзный ял озанлык выставкыш колталтеш".

(Мучаш 4-ше стр.)

50

Йошкар-Ола ДТС-се авиамоделист-шамыч. Шола гыч пурлашке: Касаткин Сережа, Николаев Авенир, Гаев Вадим.

Ик начар отметкат ыш лий

Ме руш йылме да арифметика дене испытанийым сдатлен улына. Нине испытанийыште ик начар отметкат лийын огыл. Шукыжо „отлично" да „хорошо" отметкым налыныт.

Тиде кечылаште география дене испытаний лийшаш. География денат ме испытанийлан сайын ямдылалтын улына.

Мемнан ик предмет денат начар отметка огеш лий, манын ӱшанена.

Водорников Н.

Шернур район, Казанский НСШ, 7-ше класс.

Вес ий кумышо классыште тунемаш тӱҥалам

Ӱмаште мый 1-ше классыште тунемынам. 1-ше классым чыла „отлично" отметка дене пытаренам, садлан мыйым примироватленыт.

Мый тений, ӱмасе семынак, отлично тунемын II-шо классым пытарышым. Кызыт ынде мемнам каникулыш колтеныт. Отлично тунемынам, сайын канем.

Андреев Витя.

Морко район, Кугу-Кожлаял НСШ.

ИВУК

(МУЧАШ)

Ивук ончычшым инанеат огыл, пачаш-пачаш лудын лектын. Варажым куанымыж дене шижынат шуктен огыл, газетым руалтен да уло кертмыж дене ачаже деке куржын колтен.

— Оячо, уна теве... — манын, ачажлан газетыште шке фамилийжым ончыктен. Ачажат лудын лектын да молодец манын эргыжым вӱчкалтен.

* * *

Автомашина Йошкар-Олашке кудал пурыш. Кече шокшо, олаште калык шолеш. Автомашина йукшӧ дене калыклан кораҥгаш шиштара. Вот тудо урем лукым савырнен, Советский уремыш кудал пурышат, вокзалыш чымалте. Вокзалыш шумек, нуно машина гыч волышт, изиш лиймек поезд дене Москвашке — Всесоюзный ял озанлык выставкышке кайышт.

Паровоз шем шикшым луктын коден, ончыко шӱлешт - шӱлешт чымалтеш. Ялла, колхоз пасула, чодрала „вышт-вушт" эртен кодыт. Чоиланат ласка. Вет Ивук поезд дене эше первый гана кая. Кечат пелә гыч поезд Москвасе вокзалыш миен шогале.

* * *

Вот выставка. Ивукмытым тӱрлӧ вере ончыктен коштыктат. А выставкыште мо гына уке, чыла уло. „Механизация" павильон. Ивук тыште трактор, комбайн, самолет-шамычым да молымат ужеш.

А теве „Садоводство" павильон. Тыште Мичурин сорт олма, груша, вишняшамыч улыт. Ивук „Зерно", „Животноводство" павильонлашке да моло павильонлаштат лийын.

* * *

Кызыт Ивук 8 классым чыла „отлично" отметка дене сдатлен, 9-ше классыш вончен. Шукерте огыл Ивукын эше кугу куанымашан жап толын. Всесоюзный ял озанлык Выставкын главный комитетше выставкыште участвоватлыше Ивукым диплом дене наградитлен да оксам пуэн. Ивукын пашам эше чот ыштымыже шуаш тӱҥалын. Илышыштыже Ивук але тыге ик ганат куанен огыл ыле.

Василий Семенов.

Роҥго район, Руя-Сола сельсовет, „Первый март" колхоз.

Никколо Паганини

Гениальный итальянский скрипачын колымыжлан 27 майыште 100 ий темын.

Никколо Паганини чылалан палыме итальянский скрипач и композитор.

Никколо эше изи улмыжо годымак мандолин да скрипка дене шокташ тунемын. Ачаже шке эргыжын талантше дене шканже доход налаш тӱҥалаш шонен илен. Тидым пален налмек, 16 ияш Никколо Паганини мӧнгыж гыч куржын. Тиде жап гыч Никколо Паганинин творческий пашаже тӱҥалеш.

Паганини шке музыкальный культуржо дене музыкын кушмашттыже пеш кугун полшен. Паганини шкенжын чаплын шоктымыжо дене калык-шамычым öрыктарен, пеш кугу впечатленийым коден.

Шке илышыжын пытартыш ийлашыже Паганини Францийыште илен. Гениальный скрипач 1840 ий 27 майыште Ниццеш колен. Паганиным Генуеш тойымо.

Паганини шкенжын йöратыме скрипкаж деч пытартыш кече мартеат ойырлен огыл. Тудын знаменитый скрипкаже кызыт Генуеште аралалтеш.

Якана кайык нерген

Южный Америкыште Якана лӱман кайык ила. Тудо кöгöрчен кугыт, тӱсыжö шеме.

Якана кайыкын кутышыжо 25 — 30 сантиметр, а покшел парнян кутышыжо — 55 сантиметр. Тиде парнян кӱчшӧ 21 сантиметр лиеш. Тудын йолжо пеш кужу.

Яканан кузе илымыже нерген палаш нелә огыл.

Тыгай „ече" парня дене чодраште, олыкышто курышталаш ок лий, очыни. Якана вӱд ӱмбалне ила. Тудо кувшинын лышташлаже да вӱд ӱмбалнысе моло растений-шамыч ӱмбач коштеш. Якана кайыкым лӱдыктет гын, тудо вӱд ӱмбачын шке „ечыж" дене пеш писын кая.

ИЗИ ИОЧА-ШАМЫЧЛАН

РЫВЫЖ ДЕН ТУРНЯ

(Руш калык йомак)

Рывыж ден турня келшаш тӱҥалыныт. Рывыжет турням силаш шонен, тудым шкедекыже уналыкеш ӱжаш кая:

— Мий кумаем, мий шергаканем! Мый тыйым силем!

— Турня йӱаш ӱжмашке каен. А рывыж манный пучымышым шолтен да тарелка мучко вичкыжын шалатылын. Кочкаш шынденат пеш сила:

— Коч, пагалыме кумаем,—шкеак стряпаенам!

Турня нерже дене тарелка мучко шолт-шолт; тӱкала, тӱкала—нимоат ок верешт!

А рывыж пучымышетым нула да нула; тыге чыла шкеак кочкын пытара.

Пучымышым кочкын пытарен да ойла:

— Вуеш ит нал, кумаем! Тетла силашем нимат уке.

Турня тудлан ойла:

— Тиде чесетланат тау, кума! Мый декемат унала мий.

Эрлашыжым рывыж турня деке кая, а турня окрошкым ямдылен, ангышыр аҥан кувшиныш оптен ӱстелӱмбаке ш ы н д а да ойла:

— Коч, кумышка! Чынак, моло силашем нимат уке.

Рывыж кувшин йыр пӧрташ тӱҥалын. Тышкат, тушкат савырна, кувшиным нулалеш, ӱпшынчынат ончанигузеат кочкын ок керт: вуйжо кувшиныш огеш пуро.

А турня кочкын пытармешкыже чӱнга да чӱнга.

Вуеш ит нал, кума! Тетла силашем нимат уке.

Рывыжлан пеш йöсын тучын, арня мучкылан ситышын кочкаш шонен, а мöнгыжö каен—шӱнчалтыдымым кочкын.

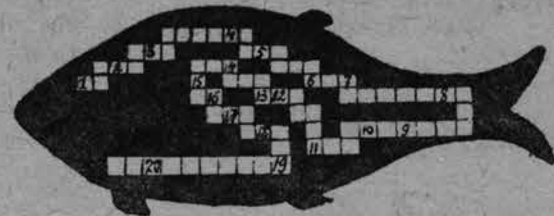

Рывыж турням кузе силен, турняг рывыжым тугак силен.

Тылеч вара рывыж ден турня коклаште келшымаш пытен.

Чайнворд

1. Кол кучымо ӱзгар. 2. Хищный колын кочкышыжо. 3. Кавказысе курык вуй. 4. Шудо солымо ӱзгар. 5. Сурт кайык. 6. Кол. 7. Ола. 8. Полуостров. 9. Осадка. 10. Йукым кӱртньӧ воштыр деч посна передатлыме способ. 11. Кол. 12. Медикамент. 13. Кол кучымо ӱзгар. 14. Хищный кол. 15. Шудан лап вер. 16. Вӱдыштӧ коштмо ӱзгар. 17. Идалыкын ик жапше. 18. Саска. 19. Металл. 20. Капын ужашыже.

ОХОТНИКОВ МИША колтен.

Йошкар-Ола район.

Географический анаграмма-шамыч

„Д" дене—Байкал озерыш йоген пурышо вӱд.

„Ф" дене—ола ден вӱдын лӱмжым палет.

„М" дене — Каспийский теҥызыш йогышо вӱд.

„Р" дене—Баку дек йогышо вӱд.

Петухов Петр.

Куженер р-н, Иван-Сола СШ.

* * *

Воштылыт але сырат

Нине клоун-шамыч дене шотым муаш ок лий: теве келшат, теве шыдешкат.

Вот мый нуным тыге сӱретленам: сӱретым ончалат—пеш келшыше койыт, сӱретым савыралат, нуно адакат шыдешкат.

Кок пий

Тыште кок черле пий-шамычым сӱретлыме. Ныл штрихым удыралмек, нине пий-шамыч тӱнамак тырлат да кудалыт. Кузе ыштыман?

Отв. редактор— П. А. КЛЮКИН.

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже. Уполн. Маргплавлита № 477.